

בחינת גמר – נוער

מועד קיץ תשס"ט

עברית וספרות

שאלון מס' 22001
מסלול תעשייתי

קרא בעיון את כל ההוראות לפני תחילת עבודתך.

משך הבחינה: שלוש שעות.

מבנה השאלון ומפתח הערכה

בשאלון שלפניך 32 שאלות בארבעה חלקים:

30 נקודות	חלק א' – חיבור עברי
	בחר אחד מחמישה נושאים, וכתוב עליו חיבור במחברת, לפי ההנחיות שבגוף הבחינה.
30 נקודות	חלק ב' – ניבים וביטויים
	ענה על עשר מהשאלות 6 – 16.
20 נקודות	חלק ג' – הבנת הנקרא
	בחר שני קטעים משלושת קטעי הטקסט נתונים, ובכל אחד מהם ענה על כל השאלות.
20 נקודות	חלק ד' – קטע לא מוכר
	קרא את הקטע, וענה על ארבע השאלות 29 – 32.

סה"כ 100 נקודות

שים לב:

- כתוב את החיבור במחברת הבחינה.
- ענה על השאלות בגוף השאלון. בשאלות ברירה סמן עיגול סביב האות המציינת את התשובה הנכונה. בשאלות האחרות רשום את התשובה בגוף השאלון.
- רשום את מספר המחברת על-גבי השאלון, במשבצת המיועדת לכך – בצד שמאל למטה.
- בסיום הבחינה הכנס את השאלון לתוך מחברת הבחינה ומסור למשגיח/ה.

מס' מחברת

בהצלחה!

© כל הזכויות שמורות למדינת ישראל

אין להעתיק, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי מכני או אחר שום חלק משאלון זה. לא ייעשה בו שימוש מסחרי ופרסומי מכל סוג שהוא, ללא רשות בכתב מאת מנהל מחלקת הבחינות של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה. ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר, אך מכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

חלק א' – חיבור (30 נקודות)

בחר אחד מחמשת הנושאים הבאים, וכתוב עליו חיבור במחברתך.

היקף החיבור: 1.5-2 עמודים.

נושא 1: כבוד למבוגר

"עלינו לזכור שכבוד הדדי בין בני אדם ובמיוחד בין הורים וילדים יתקיים כאשר נדע לכבד אחד את צורכי השני..." (מתוך "כבוד בין ילדים למבוגרים").

כתוב חיבור והסבר מהו כבוד הדדי, מהי חשיבותו, ומהי תרומתו לחברה. הבא דוגמאות לכבוד הדדי בין מבוגרים לילדים (כיצד אתה מכבד את המבוגר, וכיצד הוא מכבד אותך).

נושא 2: שוויון בין המינים

"כיום כמעט בכל מקום בעולם יוצאות הנשים לעבודה כדי לממש את עצמן ואת יכולתן לפתח קריירה מקצועית. בנוסף, עבודת האישה מגדילה את הכנסות המשפחה..." (מתוך "שוויון בין המינים").

כתוב חיבור וציין בו אם לדעתך יציאת נשים לעבודה תורמת לשוויון בין המינים. ציין את התחומים בחברה שבהם יש שוויון בין נשים ובין גברים, ואת התחומים שבהם עדיין אין שוויון בין המינים.

נושא 3: האיום האיראני

"התוצאות הנוראות של השימוש בנשק הגרעיני עוררו ויכוח שלא הוכרע עד היום, בשאלה אם היה הכרח להשתמש בשתי הפצצות כדי להכניע את יפן" (מתוך "פשע מלחמה בהיסח הדעת"). בעולם מביעים חשש מתכניותיה של איראן לפתח פצצה גרעינית, וזאת בשל סירוב האיראנים לחדול מהעשרת אורניום.

כתוב חיבור וציין מהן הסיבות שבעולם מתנגדים לשימוש בנשק גרעיני. אילו פעולות, לדעתך, צריך לנקוט כדי למנוע שימוש בנשק זה?

נושא 4: חוויה שחוויית

כתוב חיבור ותאר חוויה מיוחדת שחוויית. הסבר מה היה מיוחד בחוויה הזאת, מדוע היא ריגשה אותך, ותאר כיצד היא השפיעה עליך.

נושא 5: השיעור האהוב עלי

כתוב חיבור וציין איזה שיעור אהוב עליך ביותר. הסבר מדוע שיעור זה אהוב עליך יותר משיעורים אחרים, מה תורם לך השיעור הזה, ומה, לדעתך, יתרום לך בעתיד.

חלק ב' – ניבים וביטויים (30 נקודות)

בקטע הבא משולבים ניבים וביטויים. קרא את הקטע והשב על עשר מהשאלות 6-16 שבסופו.

בכל שאלה, הקף בעיגול את האות המציינת את התשובה הנכונה, בגוף השאלון (לכל שאלה – 3 נקודות).

מהפך

נזיר הלך לבקר את אחותו, ושמע ממנה על הצרות שגורם לה בנה המתבגר. כל ניסיון לשפר את התנהגותו של הבן **עלה בתוהו**. הנזיר הרבה לחשוב על כך, ו**נשגב מבינתו** איך אחותו אינה מצליחה למצוא דרך אל לבו של בנה. "הוא לא עובד, מבזבז את כספו של אביו על בילויים ומסיבות, ומזניח את העבודה בשדה שלנו. **טחו עיניו מראות** את כאבנו. אתה, שלמדת הרבה ואתה **כמעין המתגבר**, אולי תוכל לדבר אתו ולהחדיר קצת בינה לראשו..." ביקשה האישה מאחיה. הנזיר, שאהב את אחותו, הבטיח לנסות לעזור לה. הוא הלך לדרכו, אך **כתב על לוח לבו** שעליו לעשות כמיטב יכולתו למצוא פתרון לבעיה המשפחתית. הצעד הראשון שעלה בדעתו היה לקיים שיחה עם הנער.

כעבור כמה ימים חזר לבית אחותו בשעה שאחיינו היה בבית כדי לקיים אתו את השיחה המיוחלת.

האחין שמח מאוד לקראת דודו.

שניהם ישבו שעה ארוכה ושוחחו. הנזיר, שהיה מטבעו **נחבא אל הכלים**, חרג ממנהגו והפליג בזיכרונות על ימים עברו. הוא סיפר לאחיינו על הצלחותיו וכישלונותיו, עד שמצא את ייעודו ונכנס למנזר.

האחין שהקשיב בתשומת לב רבה לסיפורים, שיער מהי סיבת הביקור של דודו וכ**בש את פניו בקרקע**. מאחר שידע היטב שדודו **נאה דורש ונאה מקיים**, ציפה שינזוף בו בכל רגע. אבל, **לפנים משורת הדין**, לא אמר הדוד אף לא מילה אחת שהייתה יכולה להשתמע כנזיפה על אורח חייו של הנער.

למחרת בבוקר, כאשר היה עליו לעזוב ולחזור למנזר, התלבש הדוד והתכוון לנסיעה. כאשר נעל את סנדליו אמר לאחיינו: "אתה מוכן לעזור לי? ידיי רועדות, וקשה לי לשרוך את רצועות הסנדל."

האחין עזר לו בשמחה, ואז אמר הדוד: "תודה לך על עזרתך. האדם סופו להזדקן ולהיחלש, כי כידוע **לא לעולם חוסן**. אתה זוכר כמה חזק וחסון הייתי פעם?" "זוכר", ענה לו הנער מהורהר, "אני בהחלט זוכר איך היית חסון וחזק."

היה זה רגע אמת בעבור הנער. לפתע ראה אחרת את הדברים. אביו ואמו, וכל אלה החפצים בטובתו ודואגים לו, הולכים ומתבגרים. עכשיו הגיע תורו לדאוג להם, לקבל אחריות על הבית והשדה, ולגמול להם על כל מה שהעניקו לו במשך השנים. הוא זכר שפעמים רבות בעבר כבר הבטיח לאמו שיתקן את דרכיו, אך ללא הועיל, או כמו שאמו נהגה לומר לו: **נשיאים ורוח – וגשם אין**. בו במקום החליט לשנות את אורח חייו ולפתוח דף חדש.

6. מהו פירוש הביטוי **עלה בתוהו**?
- א. עלה גבוה.
 - ב. קיבל דרגה גבוהה יותר.
 - ג. הצליח.
 - ד. לא הצליח.
7. מהו פירוש הביטוי **נשגב מבינתו**?
- א. היה קשה לו להבין את הדבר.
 - ב. כעס מאוד.
 - ג. ציער אותו.
 - ד. הבין את המתרחש סביבו.
8. מהו פירוש הביטוי **טחו עיניו מראות**?
- א. פתח עיניים גדולות בתדהמה.
 - ב. עיניו דמעו מצער.
 - ג. לא הבחין בדבר, לא ראה.
 - ד. עיניו נעצמו מרוב עייפות.
9. מהו פירוש הביטוי **כמעין המתגבר**?
- א. מעיין שמימיו זורמים בעוצמה.
 - ב. מעיין שמימיו מנסים לפרוץ מתוך האדמה.
 - ג. כינוי לאדם חרוץ ושקדן, המשקיע בעבודה את כל מרצו.
 - ד. כינוי לתלמיד כישרוני וסקרן, המתקדם ומתפתח בלימודיו.
10. מהו פירוש הביטוי **כתב על לוח לבו**?
- א. כתב בכתב יפה וברור.
 - ב. השתדל לזכור היטב.
 - ג. עזר לאנשים אחרים מכל הלב.
 - ד. השתדל להקשיב בתשומת לב לכל מילה.
11. מהו פירוש הביטוי **נאה דורש ונאה מקיים**?
- א. אדם המקיים בעצמו את מה שהוא מטיף לזולת.
 - ב. אדם בעל מראה נאה.
 - ג. אדם חכם שיש לו שפע של רעיונות מיוחדים ובלתי שגורתיים.
 - ד. אדם קפדן הדורש מאחרים התנהגות נאותה ומכובדת.

12. מהו פירוש הביטוי **נחבא אל הכלים**?

- א. הכלים שהיו לו בבית נעלמו.
- ב. החביאו לו את כלי העבודה שלו.
- ג. אדם צנוע, ביישן ועניו.
- ד. אדם קפדן, קשה ומחמיר עם אחרים.

13. מהו פירוש הביטוי **כבש פניו בקרקע**?

- א. חיפש סימנים לכך שהזרעים שזרע נקלטו בקרקע.
- ב. רכש קרקע טובה כדי לעבד אותה.
- ג. היה גאה במעשיו.
- ד. השפיל מבטו, הסתיר את פניו מבושה.

14. מהו פירוש הביטוי **לפנים משורת הדין**?

- א. למרות העיכובים תגיע התלונה לבית המשפט.
- ב. התנהגות שיש בה חסד ורחמים, שלא לפי חומרת הדין.
- ג. בעבר היה הדור הצעיר ממושמע יותר.
- ד. התנהגות מבישה בניגוד לכללי ההתנהגות המקובלים.

15. מהו פירוש הביטוי **לא לעולם חוסן**?

- א. ההצלחה אינה מובטחת תמיד.
- ב. לעולם אין לזלזל בהורים.
- ג. אדם אינו נשאר צעיר לנצח.
- ד. לעולם אינך יודע מה יביא יום.

16. מהו פירוש הביטוי **נשיאים ורוח – וגשם אין**?

- א. האדמה יבשה כי לא יורד גשם.
- ב. הבטחות רבות שאינן מתקיימות.
- ג. הוא "עושה רוח", אינו מתכוון באמת למה שהוא אומר.
- ד. כינוי לאדם שעלה לגדולה.

חלק ג- הבנת הנקרא (20 נקודות)

לפניך שלושה קטעי טקסט. בחר שני קטעים בלבד, והשב בגוף השאלון על כל ארבע השאלות שבסוף כל קטע.

בשאלות רב-ברירה הקף בעיגול את האות המציינת את התשובה הנכונה, ובשאלות האחרות כתוב את התשובה במקום המיועד לכך, בגוף השאלון (לכל שאלה – 2.5 נקודות).

קטע 1

- 1 "כיום הדור הצעיר (בגילאים 20-30) הוא הקובע בתחומים רבים כגון מחשבים, תעשייה וכתביבה. הדור הצעיר הזה הוא שיקבע דברים וינהל תחומים רבים שקשורים לחיינו. השינוי שחל בחברה שבה הצעירים מובילים נושאים רבים הקשורים לחיינו הוא בניגוד לעבר, שבו המבוגרים השפיעו על חיינו בכל התחומים. שינוי זה מחייב אותנו לבחון את יחסי הכבוד בין ילדים למבוגרים. כולנו יודעים כי הורים, ומבוגרים בכלל, רוצים פעמים רבות לשלוט בחיי ילדיהם ולהגשים דרכם את חלומותיהם.
- 5 כאשר אנחנו הצעירים, רוצים יותר עצמאות, מתרחש עימות בלתי נמנע כי בדרך כלל המבוגרים לא רוצים אותם דברים שאנחנו (או גם ילדים קטנים) רוצים. מבוגרים דורשים תמיד מילדים שלא יתרחקו יותר מדי מביתם או שלא יעזבו את הערכים שהמבוגרים מחזיקים בהם, ולעומת זאת ילדים רוצים את החופש לבחור היכן יגורו ובמה יאמינו".
- 10 (מתוך "כבוד בין ילדים למבוגרים")

17. מהי משמעות המשפט "השינוי שחל בחברה שבה הצעירים מובילים ... הוא בניגוד לעבר" (שורה 3)?

- א. בעבר המבוגרים קבעו והובילו נושאים רבים.
- ב. הצעירים כיום שונים מהצעירים בעבר.
- ג. קיים פער בין צעירים ובין מבוגרים.
- ד. העבר משפיע על כל שינוי שמתרחש בהווה.

18. על פי הקטע, כיום הצעירים רוצים יותר :

- א. כסף.
- ב. עניין ומטרה בחיים.
- ג. חופש.
- ד. בילויים.

19. מה פירוש המילה "עימות" (שורה 7)?

- א. הסכמה עם מישהו תוך כדי ויכוח.
- ב. חשיבה עצמאית.
- ג. חוסר כבוד.
- ד. התייצבות מול מישהו תוך כדי ויכוח.

20. א. הבא שתי דוגמאות כיצד צעירים יכולים לתרום לצמצום העימותים בינם ובין המבוגרים.

ב. הבא שתי דוגמאות כיצד מבוגרים יכולים לתרום לצמצום העימותים בינם ובין הצעירים.

קטע 2

- 1 "ב- 6 באוגוסט 1945, ב-15:08, הטיל המפציץ האמריקני שזכה לכינוי "אנולה גיי" את פצצת האטום שנשא מעל מרכז העיר היפנית הירושימה. באותו רגע איבדו חייהם כ- 80 אלף בני אדם. שבוע שלאחר הטלת הפצצה מתו בהירושימה עוד 70 אלף איש. שלושה ימים אחר כך מתו עוד 45 אלף איש.
- 5 פצצת האטום השנייה הוטלה על ידי האמריקאים בעיר נגסקי ביפן. אנשים שהיו בשתי הערים בעת ההפצצות ובימים שאחריהן סבלו בשנים הבאות מהשפעות הקרינה. התוצאות הנוראות של השימוש בנשק הגרעיני עוררו ויכוח שלא הוכרע עד היום, בשאלה אם היה הכרח להשתמש בשתי הפצצות כדי להכניע את יפן".
- (מתוך "פשע מלחמה בהיסח הדעת", רן שפירא)

21. מהם הירושימה ונגסקי?

- שמותיהן של ערים שהטילו עליהן פצצות אטום.
- שמותיהן של ערים עניות ביפן.
- שמותיהם של שרים בממשלת יפן.
- שמותיהם של טילים אמריקניים.

22. על פי הקטע, ממה סבלו היפנים אחרי שהוטלו עליהם פצצות האטום?

- מרעב קשה.
- מהלם קרב, כמו חיילים שלחמו בשדה הקרב.
- מהפרעות שינה קשות.
- מהשפעות מזיקות של הקרינה.

23. על פי הקטע, מדוע הטילה ארצות הברית שתי פצצות אטום על יפן?

- כי היא רצתה להפגין את עוצמתה.
- כי היא רצתה להכניע את יפן.
- הפצצה השנייה הוטלה בטעות.
- כי היא רצתה שכל העולם ידע שיש ברשותה פצצות אטום.

24. "היפנים רוצים לשכוח את המלחמה ולכן שיקמו את הירושימה ונגסקי במהירות. לכן הם גם לא מאשימים את האמריקנים..." מדוע, לדעתך, היפנים רוצים לשכוח את המלחמה ואינם מאשימים את האמריקנים?

קטע 3

- 1 ... אפילו כשיוצא כאמל לעניינו אין הוא שוכח את הטובים שבידידיו. "למה שלא תמסור בעצמך את השי לנשיא?", שאל חאסום. "הדבר יישא חן בעיניו יותר."
- "שמע חאסום, אתה נפגש איתו יותר ממני. הדבר יחמיא לו וישרת גם אותך," השיב כאמל. לבסוף התרצה חאסום והתבונן בכאמל העקשן בהערצה.
- 5 הוא נודע בעושרו ובנדיבותו, ובמתנות שהרעיף על ידידיו וידידותיו. בדירתו המפוארת ובשאר אירועים חברתיים נוצצים נפגש כאמל עם מיטב אנשי מפלגות הבעת' של סוריה. ידידיו הקרובים היו קציני צבא בעלי דרגות גבוהות, וכאמל הפטריט הסורי ניהל עמם ויכוחים פוליטיים סביב ארוחות צהריים מפוארות, שלרוב שולמו על ידו.
- דבר אחד לא ידעו מייגור חאסום והאנשים החשובים האחרים: שאותו "כאמל" היפה והנדיב לא היה אלא הישראלי אלי כהן מבת-ים, שיצא למשימה לאומית בשליחות "המוסד", ובנועם הליכותו השכיל למשוך אנשים בלשונם ולגרום להם לחזר אחר חברתו".
- 10 (מתוך "סיפורו של מרגל")

25. כאמל היה ידוע כאדם:

- א. שמתרגז מהר.
- ב. שאינו שוכח את ידידיו.
- ג. חסר סבלנות לזולת.
- ד. שאינו נאמן לידידיו בעת צרה.

26. על פי הקטע, כאמל הצליח:

- א. לרכוש אויבים רבים.
- ב. לרכוש ידידים שהיו שרי ממשלה.
- ג. לרכוש הון רב בעבור משפחתו.
- ד. לרכוש ידידים שהיו קציני צבא.

27. כאמל הצליח למשוך אנשים בלשונם (שורה 11), כלומר:

- א. הוא הצליח ללמד את בני שיחו לדבר עברית.
- ב. הוא הצליח לשכנע אנשים לעלות לישראל.
- ג. הוא הצליח לגרום לאנשים לגלות לו פרטים שהיה מעוניין בהם.
- ד. הוא הצליח לגרום לאנשים להיות קשובים לדבריהם של אחרים.

28. כאשר כאמל נלכד, הוא חשף את זהותו: "אני האויב שבתוככם: שמי אלי כהן..."
א. אילו תכונות של אלי כהן תרמו לפעילותו כמרגל? (מנה שתי תכונות).

ב. באילו קשיים, לדעתך, נתקל אלי כהן בזמן ששהה בסוריה? (ציין שני קשיים).

חלק ד – קטע לא מוכר (20 נקודות)

קרא את הקטע הבא, והשב על כל ארבע השאלות (29-32) שלאחריו.

הקף בעיגול את האות המציינת את התשובה הנכונה בגוף השאלון

(לכל שאלה – 5 נקודות).

גור האריות

"לביאה אחת ביער נהרגה מקליע שצייד ירה לעברה. היא הותירה אחריה גור קטן בן שעות אחדות.

רועה שעבר ביער מצא את הגור, ריחם עליו ואסף אותו לביתו. הוא הכניס אותו אל הדיר עם הכבשים. הוא דאג לו למזון, והגור גדל והתפתח, כשהוא חושב את עצמו לכבשה. כאשר הכבשים פעו, הוא חיקה אותם ופעה כמותם.

פעם אחת עבר אריה גדול ליד העדר ושאג בקול רם, משחר לטרף. כל הכבשים התפזרו לכל עבר באימה רבה וברחו על נפשן. גם גור האריות ניסה לברוח, אך האריה עצר אותו. הוא לא הבין מה בן מינו עושה עם הכבשים.

"מדוע אתה בורח, ממה אתה מפחד?" שאל את הגור, "אתה לא יודע מי אתה?"

ענה הגור "אני יודע, אני כבשה קטנה."

אמר האריה "לא, טעות בידך. אתה לא כבשה, אתה אריה! בוא עמי ואוכיח לך."

לקח אותו האריה אל הנחל, ושם, במים הצלולים, הראה לו את בבואתו.

"אתה רואה? אתה אפילו לא דומה לכבשה. פניך דומות לפניי ... אני אריה וגם אתה אריה. תקשיב לזה", והאריה שאג שאגה אדירה שהרעידה את כל היער.

אמר הגור: "אבל לי אין שאגה כזאת חזקה כמו שלך. איך אני יכול להיות כמוך?"

אמר האריה: "אתה יכול. אתה פשוט שכחת את עצמך, כי גרת עם הכבשים. אף פעם לא ניסית

לשאוג. נסה עכשיו."

פער הגור את לועו ושאגה חזקה יצאה מפיו. בפעם הראשונה בחייו הדהד קולו בכל היער. בו ברגע הבין שהוא אכן אריה והחל לחיות כאריה מלך החיות.

לכל אחד מאתנו יש פוטנציאל להיות מה שהוא צריך ורוצה להיות, אבל חברה לא מתאימה

ונסיבות שנקרות על דרכנו מסתירות את האני הפנימי שלנו. אנחנו שוכחים את טבענו האמיתי והופכים להיות בבואה של הסביבה שעיצבה אותנו."

29. מדוע גור הלביאה פעה ככבשה?

- א. כי הוא הסתתר מפני אויביו.
- ב. כי הוא גדל עם כבשים.
- ג. כי הוא לא ידע לשאוג.
- ד. כי הוא חיפש את אמו.

30. מדוע עצר האריה את גור הלביאה?

- א. כי הוא רצה לטרוף אותו.
- ב. כי הוא רצה להחזירו לחיק אמו.
- ג. כי הוא לא הבין מה הוא עושה בין הכבשים.
- ד. כי הוא רצה גור שיוכל לאמץ לו לבן.

31. האריה לקח את הגור לנחל כדי שהגור:

- א. יראה את דמותו.
- ב. ירחץ במים וינקח את עצמו.
- ג. ישתה ממימי הנחל.
- ד. יפגוש את אמו.

32. מה אפשר ללמוד מהקטע?

- א. התנהגות של בעלי חיים דומה להתנהגות של בני אדם.
- ב. שאגתם של האריות היא החזקה ביותר בקרב חיות היער.
- ג. חברה לא מתאימה יכולה לגרום לאדם לאבד את האישיות שלו.
- ד. שאגה של גור אריה זהה בעוצמתה לשאגה של אריה בוגר.

בהצלחה!